

باسمه تعالی

اداره آموزش و پرورش منطقه ۴ - آزمون ترم اول

نام و نام خانوادگی: نام درس: علوم و فنون - رشته علوم انسانی

کلاس تحصیلی: دوازدهم نام دبیر: جناب آقای فیض آبادی

تاریخ آزمون: ۱۴۰۳/۱۰/۲۰ زمان آزمون: ۹۰ دقیقه

۱ - با توجه به بیت زیر به سؤالات پاسخ دهید.

بر همه اهل جهان سید و سرور علی است
(۱) با رعایت اختیارات زبانی، بیت را تقطیع کنید.
(۲) وزن بیت چیست؟

۲ - در ابیات زیر انواع وزن «همسان تک لختی، همسان دولختی و ناهمسان» را مشخص کنید.

الف) هر کاو نظری دارد با یار کمان ابرو باید که سپر باشد پیش همه پیکان ها
ب) این مه که چون منیژه لب چاه می نشست گریان به تازیانه افراسیاب رفت
ج) ز کوی یار می آید نسیم باد نوروزی از این باد ار مدد خواهی چراغ دل برافروزی

۳ - با توجه به شعر زیر، به پرسش ها پاسخ دهید.

الف) چون گشت زمین ز جور گردون سرد و سیه و خموش و آوند
ب) بنواخت ز خشم بر فلک مشّت آن مشّت تویی تو ای دماوند
ج) تا درد و ورم فرو نشیند کافور بر آن ضماّد کردند
د) شو منفجر ای دل زمانه وان آتش خود نهفته مپسند
الف) دو مورد از ویژگی زبانی سروده بالا را بیابید و بنویسید.
ب) شعر بالا از «محمّدتقی بهار» است، «سطح فکری» آن را بررسی کنید. (دو مورد)
ج) آرایه شاخص بیت سوم چیست؟ در مورد آن بنویسید.

۴ - واژه «دل آرام» را یک بار بدون حذف همزه و یک بار با حذف همزه، تقطیع هجایی کنید.

۵ - درست یا نادرست بودن جملات زیر را مشخص کنید.

- □ درست □ نادرست

آرایه بیت: «سر من مست جمالت، دل من خام خیالت/ گهر دیده نثار کف دریای تو دارد» «متناقض نما» است.

۶ - با مشخص کردن شبکه های معنایی (مراعات نظیر) در هر بیت، تلمیح هر بیت را توضیح دهید.

الف) آب حیات در ظلمات دوات توسّت این چشمه سار، زندگی جاودان دهد
ب) گاه بی دستان ید بیضا برون آرد ز جیب گاه بی افسون عصا بر صورت مار آورد

۷ - سه مورد از عوامل مؤثر در بیداری جامعه ایرانی را بنویسید.

۸ - متن زیر را از دیدگاه «زبانی» و «ادبی» بررسی کنید. (هر سطح یک مورد)

«... اکنون مدت دو سال افزون است که نه از آن طرف بریدی و سلامی و نه از این جانب قاصدی و پیامی، طایر مکاتبات را پر بسته و کلبه مراوادات را در بسته ...» (قائم مقام فراهانی)

۹ - هر یک اختیارات زبانی ستون دوم را به مصراع مربوطه در ستون اول وصل کنید . (در ستون اول یک مصراع اضافی است)

ستون اول	ستون دوم
۱- ز شادی بر سر آب آمدی سنگ	الف) کوتاه تلفظ کردن مصوّت بلند- بلند
۲- برون خرام و ببر گوی خوبی از همه کس	ب) حذف همزه- کوتاه تلفظ کردن مصوّت بلند
۳- خرم آن کس کاو بدین غم شادمانی می کند	ج) بلند تلفظ کردن مصوّت کوتاه- حذف همزه
۴- کشتی نوح ز طوفان بلا ترس نداشت	

۱۰ - تقطیع عبارات زیر با کدام اختیارات شاعری مطابقت دارد؟

الف) گردآفرید: --U-U ب) سوی من: UU-

۱۱ - با توجه به متن «ننه! این زمین روی چیه؟ روی شاخ گاو، گاو روی چیه؟ روی ماهی، ماهی روی چیه؟ روی آب، وای وای! الهی روده ات ببره، چقدر حرف می زنی؟! حوصلم سر رفت! آفتاب لگن شش دست، شام و ناهار و هیچی! گفت نخور، عسل و خربزه با هم نمی سازند! نشنید و خورد.»

الف) دو مورد از ویژگی های زبانی نثر دهخدا را بنویسید.

ب) یک «کنایه» و یک «ضرب المثل» را بیابید و مفهوم آن ها را بنویسید.

۱۲ - با توجه به سروده زیر، به پرسش ها پاسخ دهید.

چه زنم چو نای هر دم ز نوای شوق او دم
که لسان غیب خوش تر بنوازد این نوا را
همه شب در این امیدم که نسیم صبحگاهی
به پیام آشنایی بنوازد آشنا را
الف) چگونه درمی یابیم بخشی از این سروده از «حافظ» است؟
ب) این کاربرد باعث پیدایی کدام آرایه شده است؟

۱۳ - با توجه به بیت زیر:

برداشته دل ز کار او بخت درماند پدر به کار او سخت
پایه های آوایی، وزن شعر و نشانه های هجایی را در جدول زیر قرار دهید.

یابه های آوایی	
وزن شعر	
نشانه های هجایی	

۱۴ - با توجه به ابیات زیر از شعر «دماوندیه» به سؤالات پاسخ دهید.

شو منفجر ای دل زمانه و آن آتش خود نهفته میسند
خامش منشین سخن همی گوی افسرده مباحش خوش همی خند
پنهان مکن آتش درون را زین سوخته جان شنو یکی پند
گر آتش دل نهفته داری سوزد جانت به جانت سوگند
الف) چه آرایه ای بین ابیات اول و آخر مشترک است؟
ب) درون مایه و مضمون شعر بالا را بنویسید.

۱۵ - با توجه به متن زیر که برگرفته از کتاب «تاریخ بیداری ایرانیان» است، به سؤالات مطرح شده پاسخ دهید.

«مشاهده می کنیم که در مجاری سنه ۱۲۶۵ بسیاری از امور را که دلالت دارد بر بیداری ایرانیان و باعث و مسبب آن را جز مرحوم میرزا تقی خان امیرنظام، احدی را سراغ نداریم؛ چه آن بزرگ مرد که به قابلیت خود از پستی به بلندی رسید دوست و دشمن او را از نوادر دهر شمردند و کارهای امیرنظام از ترتیب و انتظام قشون و اصلاح کار دفتر و مالیه که خرج، دو کروار اضافه بر دخل بود، همه در یک دو سال صورت گرفت.»
الف) این نوشته نشان دهنده کدام دوره تاریخی است.
ب) دو ویژگی ادبی متن را بنویسید.
ج) نویسنده متن بالا کیست؟

۱۶ - بیت زیر کدام آرایه ادبی را نشان می دهد؟ دانسته تاریخی خود را در مورد آن بنویسید.

نه خدا توانمش خواند نه بشر توانمش گفت متحیرم چه نامم شه ملک لافتی را

۱۷ - در کدام یک از مصراع های زیر ، مصوّت بلند « ی » طبق اختیار شاعری ، باید کوتاه در نظر گرفته شود؟

الف) خلد گر به پا خاری آسان برآید

ب) بیا تا قدر یکدیگر بدانیم

۱۸ - اگر ابیات زیر را به ترتیب دارا بودن آرایه های «مراعات نظیر- تلمیح- تضمین» مرتب کنیم، کدام گزینه درست است؟

الف) دلم ز منت آب حیات گشت سیاه خوش آن که تشنه به آب بقا رسید و گذشت

ب) ایوب با چندین بلا کاندلر بلا شد مبتلا پیوسته این بودش دعا: الصبر مفتاح الفرج

ج) دولت عشق بین که چون از سر فقر و افتخار گوشه تاج سلطنت می شکند گدای تو

۴ ج- ب- الف

۳ ب- الف- ج

۲ ج- الف- ب

۱ الف- ب- ج

۱۹ - بیت زیر را از نظر قلمرو فکری دوره بیداری تحلیل کنید.

آتش حب الوطن چو شعله فروزد از دل مؤمن کند به مجمره اسپند
(ادیب الممالک فراهانی)

۲۰ - دو آرایه مشترک ابیات زیر را بنویسید.

الف) فرو رفت و بر رفت روز نبرد به ماهی نم خون و بر ماه گرد
ب) گر ندیدی قبض و بسط عشق را گریه مینا نگر خندیدن ساغر ببین

۲۱ - هر کدام از توضیحات ستون اول به کدام عنوان از درون مایه های شعر بیداری مرتبط است؟ (یک مورد در ستون دوم اضافه است.)

ستون اول	ستون دوم
۱- بنیادی ترین تفکر مشروطه خواهان	الف) آزادی
۲- ظهور مطبوعات در آگاهی همگانی و در نتیجه توجه به این موضوع مؤثر بود.	ب) توجه به مردم
۳- مترادف با مفهوم دموکراسی غربی	ج) وطن
۴- فرخی یزدی از شاعران شاخص این حوزه است.	د) قانون
	ه) تعلیم و تربیت
	جدید

۲۲ - جملات زیر را از نظر درستی و نادرستی مشخص کنید و در صورت نادرست بودن علت آن را توضیح دهید.

- ۱ یکی از وزن های بیت زیر بر وزن دیگر آن ارجحیت دارد.
 حُسن تو همیشه در فزون باد رویت همه ساله لاله گون باد
- ۲ وزن بیت زیر «فعلاتن مفاعن فعلن» است.
 بس که دندان گذاشتم رویش جگرم درد می کند بدجور

۲۳ - در هر یک از ابیات زیر، چه نوع لف و نشری دیده می شود؟

- الف) دل و کشور جمع و معمور باد ز ملک پراکندگی دور باد
 ب) روی و چشمی دارم اندر مهر او کاین گهر می ریزد آن زر می زند

۲۴ - علت کم توجهی به کاربرد جمله ها و ترکیب های زبانی در شعر دوره بیداری چیست؟ (دو مورد)

۲۵ - بیت زیر را تقطیع هجایی کرده و اختیارات زبانی آن را مشخص کنید.
 راستی آموز بسی جو فروش هست در این شهر که گندم نماست

۲۶ - با ذکر دلیل ثابت کنید در بیت زیر آرایه «متناقض نما» به کار رفته است؟
 می خورم جام غمی هر دم به شادی رخت خزم آن کس کاو بدین غم شادمانی می کند

۲۷ - در متن زیر، سه اشتباه وجود دارد؛ دور آن ها خط کشیده و تصحیح کنید.

«میرزا محمدصادق امیری فراهانی ملقب به نسیم شمال که از جانب فتحعلی شاه به این نام ملقب شد، در قصیده بیشتر از قالب های دیگر طبع آزمایی کرده است و علاوه بر شاعری، سردبیری روزنامه خاقان را بر عهده داشت. بیت زیر ازجمله ابیات معروف اوست:
 «جنگ ننگ است در شریعت من جز پی پاس دین و حفظ وطن»

۲۸ - عبارات مشخص شده در بیت زیر بیانگر کدام آرایه ادبی است؟

عجب مدار که در عین درد خاموشم که درد یار پری چهره عین درمان است

۲۹ - جای خالی را با عبارت مناسب پر کنید.

«یکی از ضعف های تکنیکی در اغلب داستان های دوران مشروطه، در بعضی صحنه های داستان و سخن گفتن او با خواننده است که امروز کاربرد چندانی ندارد.»

۳۰ - با توجه به بیت های زیر، به سؤال ها پاسخ دهید.

- ۱- دل و کشور جمع و معمور باد! ز ملکت پراکندگی دور باد!
 - ۲- افروختن و سوختن و جامه دریدن پروانه ز من، شمع ز من، گل ز من آموخت
- الف) نوع «لف و نشر» بیت اول را تعیین کنید.
- ب) در بیت دوم «لف سوم» و «نشر دوم» را بیابید و بنویسید.